

Expediția cicloturistică

Tirana Maroc 2007

Clujenii Ștefan Roman și Elisei Miron de la Clubul de Cicloturism Napoca au pedalat timp de 18 zile prin sudul Marocului, străbătând peste 700 de km pe drumuri montane, în șaua bicicletei. Au cunoscut astfel realitatea satelor marocane, zonele înzăpezite ale munților Atlas, dunele de nisip și oazele din deșertul Sahara.

Deși expediția a avut loc în 2007 și de atunci s-au scris destul de multe despre aceasta, încă mai sunt de povestit. În acest articol voi detalia mare parte din traseul expediției și voi încerca să transpun în cuvinte cât mai mult din experiențele trăite pe acele meleaguri departe de casă. Dar, după cum știm, o imagine face cât 1000 de cuvinte, așa că efectiv trebuie să fii acolo pentru a înțelege cât de diferită este lumea lor față de a noastră.

Era începutul lunii noiembrie 2007 și îmi mai lipseau doar trei săptămâni până la terminarea facultății. După aceea, aveam câteva săptămâni libere și doream să plec undeva unde era mult soare. Eram în Germania, afară ploua și era rece. Văzusem că Ryanair tocmai oferea un zbor extrem de ieftin, 40 de EUR din Frankfurt Hahn la Marrakesh. Câteva minute mai târziu, într-o discuție pe messenger, Eli pare foarte entuziasmat de idee și reușesc să-l conving să vină cu mine.

Următoarele zile aveam deja biletele cumpărate și proiectul pentru expediție publicat pe pagina mea de internet. Dacă tot mai aveam încă două săptămâni timp până la plecare, de ce să nu căutăm și niște sponsori?! De aici, lucrurile au decurs foarte rapid: am contactat câteva firme clujene și am reușit să primim sprijin financiar. Sponsor principal a devenit Tirana, sponsori asociați Perpetuum, Huben și Grafol. Traseul era în mare parte stabilit, echipamentul pregătit și așteptam cu nerăbdare plecarea. Mountain bike-uri urma să ne cumpărăm în Maroc.

Pe 30 noiembrie, o zi după terminarea facultății, m-am întâlnit cu Eli în Germania la aeroportul Hahn. Avionul spre Marrakesh pleca abia ziua următoare, așa că a trebuit să dormim o noapte acolo. Am exploatat la maxim cele 15 kg de bagaj permise în cală și cele 10 kg în cabină. Duceam cu noi gențile de bicicletă, aparatul foto și video, haine de bicicletă și echipamentul complet de camping. După patru ore aterizam deja în Marrakesh – cu o primă panoramă din gemulețele avionului asupra lanțului Munților Atlas, care se ridică spre sud în imediata apropiere a orașului. Ne așteptau trei săptămâni în care urma să cunoaștem o parte foarte

interesantă a Marocului, cu peisaje pitorești și oameni foarte ospitalieri.

Cu un taxi am ajuns repede în medina, partea veche a orașului, la Jemma El Fna, piața principală din Marrakesh. Era încă devreme și piața pustie. Negustorii de abia începeau să-și ridice standurile, primi artiști și vraci își făceau apariția, iar noi ne-am folosit de liniștea de pe străzi să găsim rapid un hotel ieftin și curat pentru a petrece următoarele două nopți. După-masă, întorși în Jemma el Fna, aveam impresia că piața s-a transformat într-un teatru sub aer liber: grupuri de muzicieni cântau și dansau pe ritmuri agitate, bătrâni îmbrăcați în djellaba (halat marocan tradițional) și cu barba lungă ameteau șerpi cu mișcările fluierului, iar niște indivizi cățarau maimuțe pe tine ca să-ți faci pentru un euro poze cu ele. Seara, din nou se schimba scenariul. Între timp s-au instalat o serie de bucătării ambulante acolo. Miro-suri irezistibile ne-au făcut să luăm rapid loc la una dintre mesele din piață și să gustăm nenumăratele specialități marocane. În piață se prepară proaspăt tipicele brochettes, frigărui din carne de vițel, oaie sau pui și un fel de mititei, acompaniați de cous-cous sau orez, ardei și vinete prăjite. O altă delicată marocană este tajine-ul, o tocăniță de carne cu cartofi, morcovi, mazăre și roșii servit într-un vas de lut sau supă de melcișori cu mirodenei. Fiindcă ne era greu să ne decidem pentru una dintre porții, am comandat mai multe porții mici. Așa puteam să gustăm din fiecare.

A doua zi ne-am cumpărat cu 75 EUR câte o bicicletă. Pentru că nu aveau portbagaje, am mers la un sudor, care în câteva ore ne-a sudat portbagaje pe măsură. Ultima zi în Marrakesh, după încă o vizită la sudor care mi-a

sudat repede și ultima parte a low-rider-ului (portbagajul pe față), am reușit să ne facem cumpărăturile și am plecat cu un mare elan spre munți. Fiind doi, aveam avantajul de a putea împărți echipamentul de camping, ceea ce a rezultat într-un bagaj individual mai redus. Așa puteam să luăm mai multe fructe cu noi.

Primul obiectiv era să trecem Munții Atlas, ultima barieră montană înainte de podișul Saharei de Nord, prin Tizi'n'Test, un pas de 2100 de metri, aflat la 150 de km de Marrakesh. Acest pas este și principala legătură dintre Marrakesh și Valea Souss, cea mai importantă zonă agricolă din regiune. Drumul pornește cu o urcare ușoară din oraș spre Tahanaoute, de-a lungul unor mari plantații de măslini în care campăm pentru prima dată pe pământ marocan. Traficul este încă destul de intens pe această primă porțiune, dar de îndată ce trecem de orașelul Asni, se liniștește. Peisajul devine tot mai interesant și cu fiecare kilometru în amonte, versanții văii devin mai abrupti și apar primele serpentine. Prin sate, copiii fug pe lângă noi și trebuie să ne obișnuim cu fraza tipică care le-o adresează turiștilor: „donnez moi un dirham” (dă-mi un dirham – moneda națională) sau „un stylô, un stylô”. Câteodată este obositor, dar cu puțin umor, reușim să facem situații comice din asta. Zona pe care o traversăm este relativ dens populată, cu sate de-a lungul văii principale și multe case pe pantele golașe. Cu ajutorul unor sisteme de irigație, țărani cultivă pentru consumul propriu cartofi, porumb, grâu, dar și legume. Casele sunt de chirpici și construite foarte înghesuit, câteodată și în locuri unde nu ți-ai imagina o casă. Cu toate că acest peisaj este pitoresc, el nu trebuie idealizat. Lumea de la țară trăiește în sărăcie,

majoritatea caselor neavând acces la electricitate, apă sau canalizare.

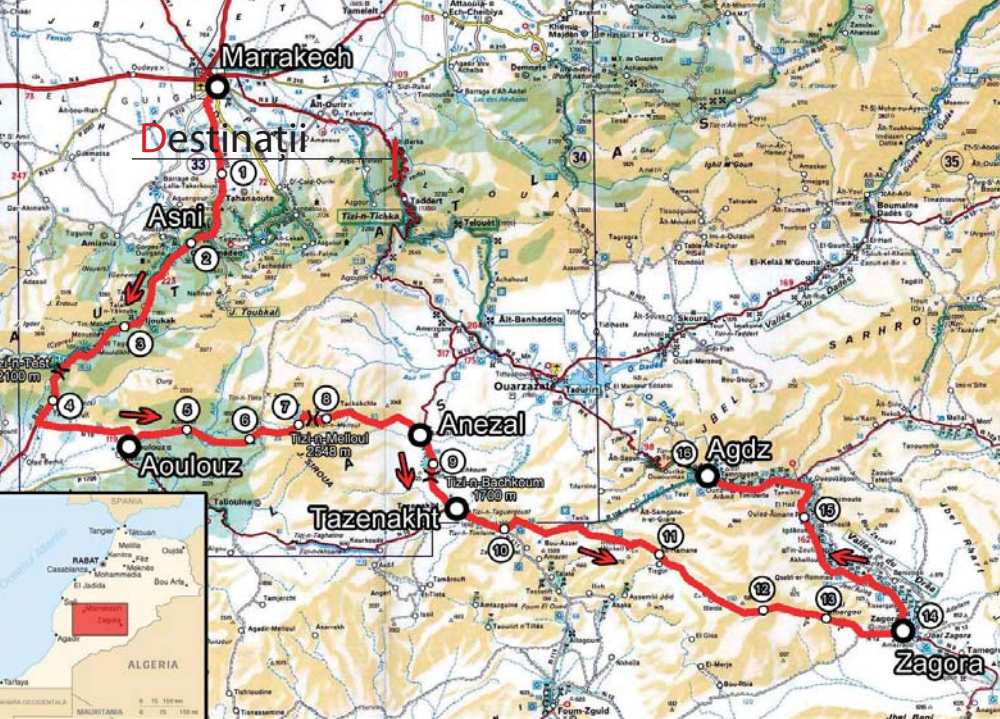
A treia seară ridicăm cortul într-un loc liniștit cu priveliște de vis asupra vârfurilor înzăpezite ale principalei creste ale Atlasului. Zilele fiind relativ scurte în decembrie, petreceam în regulă vreo 13 ore în cort, deoarece după apus se răcea foarte rapid. La peste 1500 de metri, temperatura scădea noaptea chiar sub 0 grade.

În sfârșit, în a patra zi de pedalat urcăm primul pas mare, Tizi-n-Test. Spre sud se deschide valea Souss și avem impresia că avem tot continentul african la picioarele noastre. Peisajul se schimbă brusc, devine tot mai arid. Noi însă ne bucurăm de temperatura ce crește cu fiecare kilometru coborât și, după nici două ore, ne aflăm la 500 m altitudine. Nu exagerăm cu viteza la coborâre, deoarece frânele ne sunt cam șubrede.

Aoulouz este prima localitate mai mare după Asni. Facem la piață cumpărăturile de legume, fructe și pâine pentru următoarele zile, după care găsim și un cyber, cum se numesc internet cafê-urile în Maroc și trimitem mesaje la familie și prieteni. Cu burta plină de la un tajine și o porție extra de fasole ne îndreptăm spre Askaoun, sat aflat la 50 de km distanță și 2000 m altitudine. Înainte să ne ridicăm cortul la marginea unui sat, apare un localnic care ne invită să stăm la el. Toată seara ne lăsăm răsfățați de ospitalitatea lui Said – bem mult din tradiționalele ceaiuri de mentă și mâncăm deja bine-cunoscutul tajine. Deși ne-ar fi plăcut să mâncăm împreună cu toată familia, trebuie să ne conformăm obiceiurilor lor. În prezența unui oaspete, bărbații și femeile din familie mănâncă în încăperi diferite. Copiii până la 10 ani stau de obicei cu femeile, băieții mai mari pot să vină la tajine-ul bărbaților.

După nici un kilometru de la plecare, fac o explozie pe roata din spate. Cauciucul s-a copt așa de tare, încât s-a rupt și a ieșit camera. Fac autostop până în Aoulouz și cumpăr preventiv două cauciucuri noi. Continuăm drumul, care după mai bine de 25 de km devine macadam și intră într-o vale îngustă, devenind tot mai abrupt. Satele sunt mai rare și ne bucurăm de liniștea pe care o avem pedalând pe acest drum. Urcăm următoarele ore încontinuu și campăm pe vârful unei mici ridicături la altitudinea de 1500 m.

Muezinul ne trezește scurt la cinci dimineața, dar reușim să adormim la loc, scularea se face doar când soarele bate puternic pe cort și trebuie să ieșim. Ne continuăm traseul spre Askaoun pe câteva serpentine care ne scot pe un podiș întins. Țăranii ne salută la trecere, mulți ne invită la un ceai de mentă pe care nu-l putem refuza. În Askaoun, un sat la altitudinea de 2000 m, facem din nou aprovizionarea cu pâine, legume și ouă pentru papara din fiecare seară. De obicei, încercăm să cumpărăm atâta mâncare cât să ne ajungă până la următorul sat mare, deși avem tot timpul o rezervă de paste, supe și gem pentru mai multe zile. Găsim după lămuriri ale unor localnici drumul spre Anzal care urcă spre un platou la 2350 de metri. Pe urcare ne întâmpină foarte multe femei cu ficele lor. Ne surprinde frumusețea fetelor de aici, au o privire foarte profundă, ochi mari și trăsături fine. Majoritatea sunt îmbrăcate în djellaba, ➔

un halat lung care le acoperă din cap până în picioare. Veneau de pe pantele munților cu măgarii încărcăți cu tufe și crengi pentru foc. Unele dintre ele erau foarte timide, altele din contră, foarte vorbărețe. După râsetele lor ne-am dat seama că suntem subiectul a multor glume, așa că nu ne-a rămas altceva decât să râdem și noi cu ele.

De îndată ce soarele apune în spatele munților, se lasă brusc frigul peste vale. Bucuria ne este mare când ajungem pe un platou deschis, cu o pășune imensă, știind că vom dormi pe iarbă moale noaptea asta. A fost de fapt un loc perfect pentru campat, aproape de firul unui râu și departe de orice sursă de zgomot. Cât rezistăm, stăm afară să admirăm cerul înstelat, apoi ne băgăm rapid în sacii de dormit și ne pregătim cina. Având un arzător pe gaz, puteam să ne permitem să gătim în cort. Seara ne-am petrecut-o ca de obicei, citind puțin din ghidul turistic și din paginile printate cu descrierile despre traseu. Câteva zile plouase mult aici, noi avem condiții perfecte: drumul era uscat, cerul senin și nu bătea deloc vântul. Cu toate că drumul nu urcă foarte mult până în pasul Tizi'n'Tieta, la 2548 de metri, avansăm foarte lent fiindcă după fiecare curbă ne apare un nou motiv pentru poze. Fiind decembrie, sunt și multe petice de zăpadă pe marginea drumului. Zona este de un pitoresc aparte. De multe ori, avem parte de minunate vederi spre Toubkal, vârful cel mai înalt din Maroc. Este o zi în care pur și simplu ne bucurăm că suntem unde suntem și facem ceea ce facem.

Nu ne-a lipsit mult și pe la ora 4 ajungeam în cel de-al doilea pas, urmând o coborâre accentuată. Trecem iarăși pe lângă niște

țărani care ne cheamă la un ceai fierbinte. În astfel de situații, noi oferim ce aveam la noi, când o portocală, când niște ciocolată sau smochine. Așa ne-am obișnuit cu ospitalitatea berberilor încât la un moment dat, când îi vedeam la marginea drumului, deja ne și așteptam ca ei să ne invite la ceai. Ca norocul, de cele mai multe ori așa se și întâmpla și cu toate că nu ne înțelegeam verbal, gesturile spuneau totul. Erau momente foarte plăcute și sincere care încă odată ne dovedeau că cicloturismul este una dintre formele cele mai autentice de a călători. Faptul că te deplasezi din propriile forțe îți asigură deja un anumit respect din partea localnicilor. Dacă te și oprești la o scurtă poveste când treci pe lângă câmpul sau prin satul lor, poți fi sigur că le câștigi simpatia.

Înainte de a se lăsa noaptea, ne aranjăm un loc de cort și urmăm ritualul zilnic. Fiecare știa deja ce trebuie să facă și care sunt mișcările la ridicatului cortului, la „făcut patul” și la gătit – le făceam deja automat.

La amiază ajungem la o piață locală unde din toate satele învecinate s-au adunat mici negustori. Se găsesc de toate aici, de la oi, la fructe, vase de gătit, mobilă și haine, tot ceea ce e nevoie la țară. O nouă pană în apropierea satului Tachaokht ne dă ocazia să intrăm între case în centrul satului, pentru a încerca să reforțăm cumva cauciucul din față. Și acesta era foarte copt, dar nu mai aveam unul de schimb fiindcă și Eli făcuse explozie cu o zi înainte. Soluția provizorie a fost să căpușim cauciucul cu o cameră spartă pe dinăuntru în speranța că nu fiecare spin prin care treceam să-mi facă o pană. Repede devenim atracția satului, se adună la început toți băieții, apoi adulții și pe urmă vin femeile

și fetele. La început toți erau timizi, dar cu niște glume și râsete putem să rupem bariera de comunicare. Este un scenariu deosebit care de fiecare dată mă fascinează: străduțe înguste, case simple de chirpici cu porți colorate și mai ales copiii plini de veselie care vin să vadă cine-s cei doi străini pe biciclete. Repede ne-am făcut prieteni prin sat și fiecare dintre băieții prezenți dorea să ne ajute la vulcanizare. După câteva ore bune petrecute cu lumea din sat, plecăm cu puțină teamă de a nu face din nou o pană.

Următoarea oprire de aprovizionare o facem în Tazenakht, un oraș cunoscut pentru țesăturile tradiționale de covoraș din regiune. Găsim internet, cauciucuri de schimb și un restaurant ieftin în care încercăm pentru prima dată o tocană de plămâni cu fasole și morcovi. Ne ia ceva timp până rezolvăm toate în oraș și pornim spre ultima etapă a turei noastre, Zagora.

Deja suntem de nouă zile în șa și cu 400 km parcurși. Peisajul după Tazenakht devine tot mai arid, pedalăm printr-un deșert de pietre și nisip. Cu atât mai plăcute sunt opririle în oaze aflate de-a lungul văilor. Berberii și-au construit aici casele și și-au amenajat mici grădini. Aceste oaze sunt mici insule de prosperitate, apa dându-le posibilitatea să cultive diferite soiuri de legume și să planteze pomi fructiferi.

Două zile după Tazenakht ajungem la Ait-Hamane. Înainte de slujba de seară din moschee, un tânăr învățător ne abordează și ne invită să stăm la el în casă. Vorbea fluent franceză și am povestit toată seara despre Maroc și România. A fost o ocazie bună să ne lămurim mai multe întrebări legate de obiceiuri pe care le vedeam și nu le înțelegeam,

de oameni și de expresii în limba arabă.

Părăsim dimineața la prima oră Ait-Hamane și continuăm drumul nostru spre Zagora. În Bleida, ultima localitate mai mare înainte de Zagora, ne umplem toate sticlele cu apă și intrăm într-un labirint printre delușoare. Drumul ne conduce spre albia unui râu sec care își croiește calea printr-un canion adânc. Pereții acestuia se ridică în coloane spre cerul albastru imaculat. Rămânem impresionați de frumusețea peisajului. Drumul traversează de mai multe ori albia râului și văzând cantitatea de sedimente, ne imaginăm în ce torent se transformă râul pe timp de ploaie. Ne întâlnim de mai multe ori cu fete care ieșeau cu caprele la păscut. Comunicarea o facem iarăși prin semne, ceea ce le amuză pe fete. De ajutor ne sunt aparatele de fotografiat digitale. Ele sunt un bun „spărgător de gheață” când vrei să stabilești contact cu cineva. Așa le tot arătăm pozele făcute pe drum și reușim să-i facem pe copii să râdă.

La ora după-amiezii ajungem la Bou Assria, o oază care de departe deja părea a fi un loc exotic. Verdele curmalilor contrastează tare cu nisipul galben și pereții maro ai văii. Oamenii se mișcau printre grădini, harnici ca niște furnici. Facem o pauză de masă sub umbra unor palmieri și ne odihnim. La ieșirea din oază ne-am tot oprit să facem poze, soarele era aproape de orizont și învăluia valea în culori calde. Iarăși au venit niște fete din casele din apropiere înspre noi și ne-am lungit la povești cu ele. Dacă timp de aproape două ore am reușit să găsim scuze pentru a refuza respectuos invitațiile Aichei și Rashidei de a ne odihni peste noapte la familia lor, la apusul soarelui și lăsarea frigului acceptăm. Pot să spun că a fost una dintre experiențele

cele mai frumoase din toată tura noastră. Casa familiei era una simplă, din chirpici și nu avea apă și curent. Era împărțită în două curți mici cu câte două camere pe curte, o baie și o bucătărie. Noi am petrecut seara în „sufragerie”, o încăpere cu covoare și perne pe jos. Ritualul ceaiului de mentă, cu spălatul, gustatul și îndulcitul ceaiului de către gazda principală nu a lipsit nici aici, iar toată familia a făcut tot posibilul ca noi să ne simțim bine. Între timp tot mai venea câte o rudă care aflase că suntem în vizită să dea noroc cu noi. Așa am petrecut toată seara împreună cu familia fetelor, la ceai, la cous-cous cu legume și la joacă cu surorile lor mai mici.

Următoarea zi cu greu ne-am despărțit de toată familia. Ne-am urmat drumul de-a lungul văii, care se deschide la un moment dat într-o nouă vale foarte largă. Deja eram în sudul Marocului și peisajul semăna tot mai mult a deșert „clasic”, nisipul devenea mai fin, iar pe drum întâlneam deja cămile.

După două săptămâni și 590 de km am ajuns în sfârșit la Zagora, punctul cel mai sudic al turei noastre și poarta spre Sahara. Drumul de-a lungul văii Draa între Zagora și Agdz este o imensă plantație de curmal. Palmierii și pragurile abrupte și golașe caracterizează întregul peisaj. Majoritatea satelor din valea Draa au fost afectate de puternicul cutremur din 2004 care a distrus multe case. Unele sate prin care am trecut păreau pustii, casele fiind lăsate în paragină. Un semn al bogăției văii sunt vechile reședințe ale familiilor influente de berberi, kashbah-urile, niște fortărețe impunătoare construite în prelungirea stâncilor.

Ultima noapte în cort am petrecut-o la marginea unui sat sub un curmal. Am cu-

les fructele deja coapte și astfel ne-am asigurat desertul. Pe 18 decembrie, ultima zi pe bicicletă, a 16-a în total din tura noastră, ajungem la Agdz și vindem bicicletele unui negustor. Cu ocazia asta îmi face o reducere la un covor din magazinul lui care mi-a plăcut foarte mult. Așa, la final, amândoi am făcut o bună afacere.

La ora opt dimineața ne urcăm într-unul dintre numeroasele autobuze spre Marrakesh. Cele 7 ore de călătorie avem timp să recapitulăm toată tura și să ne uităm la pozele făcute. Ajunși înapoi în orașul imperial, ne găsim cazare în apropierea Djema el Fna. Ieșim să mâncăm și să ne facem rapid cumpărăturile de Crăciun. La miezul nopții reușim să facem bagajele și ne punem la culcare pentru câteva ore, ca la ora 8 să fim deja la aeroport. Check-in-ul decurge fără probleme, avem un zbor liniștit până la Hahn, o noapte lungă în aeroport, încă ceva ore de așteptat în aeroportul din Budapesta și o călătorie de 7 ore cu autobuzul firmei Huben care ne aduce înapoi la Cluj.

Făcând bilanțul, a fost o experiență foarte frumoasă. Faptul că după mult timp am găsit din nou un coechipier, a fost ceva deosebit. Pe tot parcursul turei ne-am simțit foarte bine și am acumulat o experiență în plus. Sper ca pe viitor să crească comunitatea românilor care își petrec concediul pe bicicletă și de ce nu, chiar în Maroc. Doresc să mulțumesc atât sponsorului principal Tirana, cât și sponsorilor asociați Perpetuum, Huben și Grafol pentru sprijinul financiar și serviciile oferite. Ei au făcut posibilă această expediție și mă bucură să văd că investesc în astfel de proiecte. *